

Kunskapsmatrix, centralt
innehåll och
kursplanering i Filosofi

Filosofi 1 — Kunskapskrav för E

- Eleven redogör **översiktligt** för och diskuterar **översiktligt och med enkla argument några** frågor och teorier som gäller existens, kunskap, vetenskap, värdefilosofi, samhällsfilosofi, språkfilosofi och nutida filosofiska riktningar. Eleven gör också **enkla** jämförelser mellan olika filosofiska teorier. Dessutom använder eleven **med viss säkerhet några** relevanta filosofiska begrepp.
- Eleven identifierar **med viss säkerhet** filosofiska frågor samt gör **enkla** analyser av **några** frågor och teorier som gäller existens, kunskap, vetenskap, värdefilosofi, samhällsfilosofi, språkfilosofi och nutida filosofiska riktningar. Elevens analyser leder fram till **enkla** förklaringar av dessa filosofiska frågor och teorier där **några** relevanta filosofiska begrepp används **med viss säkerhet**. Eleven tar ställning till filosofiska frågor och teorier genom att dra **enkla** slutsatser och värdera frågorna och teorierna med **enkla** omdömen.
- Eleven urskiljer och förklarar **med viss säkerhet** språkliga nyanser och logisk argumentation i olika sammanhang samt underbygger egna ställningstaganden i filosofiska frågor med **enkla** argument.

Steg 1 = ta bort nivåermer

- Eleven redogör * för och diskuterar * frågor och teorier som gäller existens, kunskap, vetenskap, värdefilosofi, samhällsfilosofi, språkfilosofi och nutida filosofiska riktningar. Eleven gör också * jämförelser mellan olika filosofiska teorier. Dessutom använder eleven * relevanta filosofiska begrepp.
- Eleven identifierar * filosofiska frågor samt gör * analyser av * frågor och teorier som gäller existens, kunskap, vetenskap, värdefilosofi, samhällsfilosofi, språkfilosofi och nutida filosofiska riktningar. Elevens analyser leder fram till * förklaringar av dessa filosofiska frågor och teorier där * relevanta filosofiska begrepp används *. Eleven tar ställning till filosofiska frågor och teorier genom att dra * slutsatser och värdera frågorna och teorierna med * omdömen.
- Eleven urskiljer och förklarar * språkliga nyanser och logisk argumentation i olika sammanhang samt underbygger egna ställningstaganden i filosofiska frågor med * argument.

Steg 2. Vad ska alla kunna? Identifiera kunskapsaspekter.

Vad ska alla kunna?	Kunskapskrav
1. Alla ska kunna något om <i>"frågor och teorier som gäller existens, kunskap och vetenskap"</i> .	Eleven redogör * för och diskuterar * frågor och teorier som gäller existens, kunskap, vetenskap /---/ och nutida filosofiska riktningar. Eleven gör också * jämförelser mellan olika filosofiska teorier. Dessutom använder eleven * relevanta filosofiska begrepp. Eleven identifierar * filosofiska frågor samt gör * analyser av * frågor och teorier som gäller existens, kunskap, vetenskap /---/. Elevens analyser leder fram till * förklaringar av dessa filosofiska frågor och teorier där * relevanta filosofiska begrepp används *. Eleven tar ställning till filosofiska frågor och teorier genom att dra * slutsatser och värdera frågorna och teorierna med * omdömen.
2. Alla ska kunna något om <i>"värdefilosofi och samhällsfilosofi"</i> .	Eleven redogör * för och diskuterar * frågor och teorier som gäller /---/ värdefilosofi, samhällsfilosofi /---/ och nutida filosofiska riktningar. Eleven gör också * jämförelser mellan olika filosofiska teorier. Dessutom använder eleven * relevanta filosofiska begrepp. Eleven identifierar * filosofiska frågor samt gör * analyser av * frågor och teorier som gäller /---/ värdefilosofi, samhällsfilosofi /---/. Elevens analyser leder fram till * förklaringar av dessa filosofiska frågor och teorier där * relevanta filosofiska begrepp används *. Eleven tar ställning till filosofiska frågor och teorier genom att dra * slutsatser och värdera frågorna och teorierna med * omdömen.
3. Alla ska kunna något om <i>"språkfilosofi, språkliga nyanser och argumentation"</i> .	Eleven redogör * för och diskuterar * frågor och teorier som gäller /---/ språkfilosofi /---/ och nutida filosofiska riktningar. Eleven gör också * jämförelser mellan olika filosofiska teorier. Dessutom använder eleven * relevanta filosofiska begrepp. Eleven identifierar * filosofiska frågor samt gör * analyser av * frågor och teorier som gäller /---/ språkfilosofi /---/. Elevens analyser leder fram till * förklaringar av dessa filosofiska frågor och teorier där * relevanta filosofiska begrepp används *. Eleven tar ställning till filosofiska frågor och teorier genom att dra * slutsatser och värdera frågorna och teorierna med * omdömen. /---/ Eleven urskiljer och förklarar * språkliga nyanser och logisk argumentation i olika sammanhang samt underbygger egna ställningstaganden i filosofiska frågor med *

Steg 3. Hur bra ska eleven kunna det? Lägg till nivåermer

Kunskapsaspekt	E	C	A
1. Kunskaper om <i>"frågor och teorier som gäller existens, kunskap och vetenskap"</i> .	<ol style="list-style-type: none"> 1. redogör översiktligt 2. diskuterar översiktligt 3. med enkla argument 4. gör enkla jämförelser 5. använder med viss säkerhet några. 6. identifierar med viss säkerhet 7. gör enkla analyser som leder fram till enkla förklaringar 8. drar enkla slutsatser etc 	<ol style="list-style-type: none"> 1. utförligt 2. utförligt och med välgrundade argument 3. välgrundade jämförelser 4. flera begrepp 5. välgrundade analyser 6. formulerar sig självständigt 7. välgrundade förklaringar 8. välgrundade slutsatser etc 	<ol style="list-style-type: none"> 1. utförligt och nyanserat 2. utförligt och med välgrundade och nyanserade argument 3. välgrundade och nyanserade 4. med säkerhet 5. med säkerhet 6. välgrundade och nyanserade etc
2. Kunskaper om <i>"värdefilosofi och samhällsfilosofi"</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • redogör översiktligt • diskuterar översiktligt • etc 	<ul style="list-style-type: none"> • utförligt • utförligt och med välgrundade argument • etc 	<ul style="list-style-type: none"> • utförligt och nyanserat • utförligt och med välgrundade och nyanserade argument etc
3. Kunskaper om <i>"språkfilosofi, språkliga nyanser och argumentation"</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • redogör översiktligt • diskuterar översiktligt • etc 	<ul style="list-style-type: none"> • utförligt • utförligt och med välgrundade argument • etc 	<ul style="list-style-type: none"> • utförligt och nyanserat • utförligt och med välgrundade och nyanserade argument etc

Centralt innehåll i Filosofi 1

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Existens och vetande, dels grundläggande teorier som behandlar begreppet verklighet och vad som kan tänkas existera, dels grundläggande kunskapsteori utifrån begreppet kunskap, begreppet sanning och vetandets olika former.
- Grundläggande vetenskapsteori och begrepp inom vetenskapen. Jämförelse mellan forskningsmetoder och traditioner inom humaniora, samhällsvetenskap och naturvetenskap.
- Värdefilosofi, dels olika värdeteoretiska ståndpunkter och normativa etiska teorier som handlar om vad som är rätt och orätt samt vad som utmärker ett gott liv, dels samhällsfilosofi som handlar om vad som är rättvist och vad som utmärker ett gott samhälle. Exempel på teoriernas tillämpningar hämtas från privatliv, samhällsliv, kulturliv och vetenskap.
- Nutida filosofiska riktningar. Olika filosofiska förhållningssätt som präglar den aktuella diskussionen om existentiella frågor, etiken, samhället, språket, vetenskapen och verkligheten. Filosofiska aspekter på genusfrågor och frågor om hållbar utveckling.
- Språkfilosofi. Grundläggande begrepp, till exempel tolkning, precisering och definition. Teorier om språkets funktion och mening. Begreppsanalys och argumentationsanalys utifrån både språkfilosofisk och logisk förståelse av argumentationens konstruktion.

Kommentar

- Kunskapskraven i filosofi anger nio innehållsområden ("Content standards"): existens, kunskap, vetenskap, värdefilosofi, samhällsfilosofi, språkfilosofi, nutida filosofiska riktningar, språkliga nyanser och logisk argumentation.
- Om de nio innehållsområdena vore uppräknade med "eller" så hade läraren tvingats formulera kunskapsomdömen för vart och ett av dem. Den som motsvarade kraven för A på *ett* område skulle då kunna få betyget A.
- Ibland anges att eleven ska motsvara kraven på "*vart och ett*" av de innehållsområden som listas i centralt innehåll (t ex i matematik i grundskolan och fysik på gy). Då ska läraren formulera kunskapsomdömen för vardera av de områden som framgår av centralt innehåll.
- När innehållen är uppräknade med "och" ska läraren ska formulera kunskapsomdömen för kunskapskravens tre aspekter. Den som inte motsvarar kraven på alla innehållsområden kan då få betyget A.
- Det är läraren som formulerar de kunskapsomdömen som ligger till grund för betygen.
- Det är läraren som avgör hur sammanvägningar till betyg görs.

Kommentar

- I Centralt innehåll anges samma nio innehållsområden fast indelade i fem punkter.
- Att indela en kurs med 50 poäng (ca 40 lektioner) i nio arbetsområden/pensum är inte försvarbart.
- Att låta "*Nutida riktningar*" (punkt 4 i centralt innehåll) behandlas samtidigt med äldre riktningar har fördelar. Då kan antalet pensum reduceras till 3. Varje pensum kan då omfatta ca 13 lektioner.
- Ordningen mellan olika pensum har avgörande betydelse för vad eleverna lär sig och därmed för bedömning och betygssättning.
- Att börja med värdefilosofi (2:a aspekten i kunskapskraven och punkt 3 i centralt innehåll) har fördelar. Det "Pensumet" anknyter mer till vardagstänkande och det är lättare att förstå och ta till sig.
- Att avsluta med kunskaps- och vetenskapsteori (1:a aspekten i kunskapskraven och punkt 1 och 2 i centralt innehåll) har fördelar. Det "Pensumet" är teoretiskt och svårare att förstå. För den som kan en del om definitionslära och argumentation är det lättare att ta till sig.

Lärarens planering.

I kursen behandlas tre Pensum med ca 10 lektioner vardera: (1) Etik, (2) Språkfilosofi och Argumentation och (3) Kunskaps- och Vetenskapsteori. Nedan framgår vad du ska kunna efter varje del:

1. Etik: Du ska kunna
 - a) återge etiska tankesätt och etiska teorier.
 - b) identifiera etiska tankesätt i verklighetsliknande fall
2. Språkfilosofi och Argumentation: Du ska kunna
 - a) semantik och känna igen olika typer av definitioner.
 - b) avgöra om ett argument är relevant och hållbart.
3. Kunskaps- och vetenskapsteori. Du ska kunna
 - a) återge olika uppfattningar om vad som finns i verkligheten.
 - b) återge olika uppfattningar om vad som menas med kunskap och hur vi kan göra för att öka vår kunskap.
 - c) återge olika uppfattningar om vad som menas med sanning och hur vi kan ta reda på eller bevisa att något är sant.

Varje del avslutas med ett skriftligt prov. På ett prov får du ett uppgiftsbetyg: F, E, C eller A. Dina uppgiftsbetyg påverkar ditt kursbetyg. Men kursbetyget påverkas också av vad du har sagt och gjort på lektioner. Kursbetyget speglar också vad du kan när betyget sätts. Den som senare visar att hen kan mer får ett högre kursbetyg än vad som framgick av uppgiftsbetygen.